

SỰ CHUYỂN DỊCH TỪ TRƯỜNG GIÁO DỤC CHUYÊN BIỆT SANG TRUNG TÂM HỖ TRỢ PHÁT TRIỂN GIÁO DỤC HOÀ NHẬP CẤP TỈNH

• THS. LÊ THỊ THUY HẰNG

Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương

Giáo dục chuyên biệt tạo cơ hội cho trẻ khuyết tật (TKT) được giáo dục và phục hồi chức năng, nhưng phương thức này xuất phát từ việc nhìn nhận TKT dưới góc độ những khó khăn và hạn chế của trẻ. Giáo dục chuyên biệt tập trung TKT cùng dạng tật nên đã giới hạn cơ hội để trẻ được hoà nhập và tham gia bình đẳng vào các hoạt động. Giáo dục hoà nhập là phương thức tiếp cận không dựa trên việc phân loại khuyết tật mà dựa vào nhu cầu, năng lực của trẻ để tạo ra các cơ hội đảm bảo cho trẻ có thể tham gia tối đa vào hoạt động chung trong trường học bình thường cùng các trẻ em khác. Giáo dục hoà nhập dựa vào khả năng, nhu cầu của trẻ và đảm bảo việc dạy học đáp ứng tính đa dạng của học sinh (HS).

Những năm qua, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã chú trọng phát triển giáo dục hoà nhập đồng thời coi giáo dục hoà nhập là phương thức chính để đảm bảo cơ hội và quyền được hưởng giáo dục bình đẳng, có chất lượng của TKT. Tuy nhiên, việc triển khai giáo dục hoà nhập hiện nay vẫn còn thiếu hiệu quả, nguyên nhân là do:

- Còn có thái độ tiêu cực từ giáo viên (GV), HS đối với sự khác biệt của TKT.
- Chương trình giảng dạy chưa có sự điều chỉnh phù hợp với khả năng của TKT.
- Phương tiện dạy học và dịch vụ hỗ trợ chưa thích hợp với TKT.
- Trường, lớp học không thuận tiện và không an toàn để duy trì việc đến lớp hoặc tham gia vào các hoạt động thường xuyên của TKT.
- Nhà trường và cha mẹ chưa có sự phối hợp chặt chẽ, đặc biệt gia đình chưa có sự quan tâm thoả đáng đến TKT.
- Những người làm công tác quản lý và GV còn thiếu kiến thức, kĩ năng về giáo dục TKT.
- Những bất cập trong các chính sách và quy định pháp luật.

Trong tình hình hiện nay, các trường học hoà nhập sẽ tiếp tục gặp khó khăn và sẽ ảnh hưởng đến chất lượng giáo dục hoà nhập TKT nếu các trường không có sự chuẩn bị về đội ngũ GV, sự phối hợp của gia đình cùng hệ thống hỗ trợ về phương tiện, kĩ thuật chuyên môn về giáo dục khuyết tật... Vấn đề được đặt ra là làm cách nào để phát triển một hệ thống giáo dục nhằm hỗ trợ TKT có hiệu quả, đảm bảo để trẻ được bình đẳng về cơ hội học tập và được thụ hưởng nền giáo dục có chất lượng, phù hợp. Việc xây dựng Trung tâm Hỗ trợ Phát triển giáo dục hoà nhập TKT cấp tỉnh và chuyển đổi các trường chuyên biệt sang Trung tâm Hỗ trợ của Bộ Giáo dục và Đào tạo được coi là giải pháp và bước

chuyển biến tích cực để đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững, chất lượng cho giáo dục hoà nhập TKT của các địa phương.

Trong quá trình chuyển dịch từ giáo dục chuyên biệt sang giáo dục hoà nhập thì các trường học chuyên biệt được phát triển và cũng cố thành các Trung tâm Hỗ trợ Phát triển giáo dục hoà nhập với tư cách của một trung tâm nguồn về giáo dục khuyết tật. Để thực hiện được chức năng của một Trung tâm Hỗ trợ, các tỉnh có thể chuyển dịch trường chuyên biệt theo cách:

- Hợp nhất các trường chuyên biệt riêng lẻ ở cấp tỉnh thành một hệ thống hoạt động thống nhất về chức năng giáo dục và hỗ trợ phát triển giáo dục hoà nhập TKT.

- Nâng cao, mở rộng các dịch vụ hỗ trợ TKT (bao gồm dịch vụ tư vấn, dịch vụ chuyển giao thông tin, dịch vụ đáp ứng nhu cầu can thiệp ở các phương thức khác nhau và trong những môi trường khác nhau, dịch vụ cung ứng phương tiện dạy và học cho trẻ có nhu cầu đặc biệt...) để đảm bảo nhu cầu hỗ trợ đa dạng của trẻ, phụ huynh, trường học và cộng đồng.

- Thay đổi quan điểm tiếp cận giáo dục TKT trong trường học thông qua việc bồi dưỡng năng lực đội ngũ GV đảm bảo thực hiện chức năng, nhiệm vụ mới.

- Cải thiện điều kiện cơ sở vật chất, lớp học và môi trường giáo dục phù hợp với các chức năng của một cơ sở hỗ trợ, bồi dưỡng đội ngũ GV về giáo dục hoà nhập và phối hợp phát triển khả năng nhận thức, kĩ năng hoà nhập cho TKT.

- Tăng cường sự hỗ trợ cho các trường học về giáo dục khuyết tật và phát triển các chương trình hỗ trợ phát triển giáo dục hoà nhập ở cấp tỉnh, liên huyện, liên xã thông qua mạng lưới hỗ trợ từ Trung tâm xuống các phòng giáo dục và các trường học.

Như vậy, trong sự chuyển đổi này, trường chuyên biệt trước hết phải đóng vai trò là những Trung tâm giáo dục trực tiếp TKT nặng tại cơ sở và thực hiện các chương trình hỗ trợ, cung cấp các dịch vụ giáo dục hoà nhập TKT ở các trường mầm non, trường phổ thông. Theo đó, với vai trò của một trường chuyên biệt khi chuyển dịch sang hoạt động của một Trung tâm Hỗ trợ, ở giai đoạn đầu tiên, các trường cần thực hiện công tác chuyển đổi ở các khía cạnh sau:

1. Về công tác tổ chức

- Có quy định linh hoạt về sử dụng đội ngũ GV trong các trường chuyên biệt và trường hoà nhập. GV trường chuyên biệt có thể tham gia vào hoạt động hỗ trợ trẻ và hỗ trợ chuyên môn

cho trường hoà nhập như một nhiệm vụ hoạt động chuyên môn của họ. GV của trường hoà nhập được tham gia vào các chương trình thực hành hỗ trợ TKT hoặc học tập, bồi dưỡng chuyên môn tại Trung tâm Hỗ trợ theo kế hoạch học tập, bồi dưỡng chuyên môn thường kì hoặc theo nhu cầu thực tiễn giáo dục TKT mà cá nhân phụ trách.

- Có nhóm GV cốt cán về giáo dục hoà nhập của trường mầm non, phổ thông để thực hiện các nhiệm vụ chuyên môn về giáo dục TKT ở các dạng tật tại trường mình phụ trách.

- Có nhóm GV thực hiện chức năng hỗ trợ giáo dục hoà nhập của Trung tâm thường xuyên thực hiện các chương trình hỗ trợ giáo dục TKT và hỗ trợ GV về giáo dục TKT tại trường học hoà nhập.

- Có cơ chế phối hợp giữa trường hoà nhập và trường chuyên biệt để đảm bảo kế hoạch hợp tác về chuyên môn giáo dục hoà nhập, phát triển năng lực đội ngũ giáo dục TKT và trao đổi nhân sự đảm bảo thực hiện tốt chức năng giáo dục hoà nhập TKT cho các trường học.

2. Về sự chuyển đổi vai trò của các lớp học chuyên biệt

- Để đảm bảo sự chuyển đổi từ trường giáo dục chuyên biệt thành Trung tâm Hỗ trợ Phát triển hoà nhập, các lớp học chuyên biệt dành cho từng dạng khuyết tật, các lớp tri liệu, phục hồi chức năng cần được thay đổi thành mô hình phòng đảm nhiệm các dịch vụ hỗ trợ hoà nhập cho HS. Theo đó, giảm dần thời gian học tập của TKT từ học cả ngày sang học theo buổi và theo giờ. Thời gian còn lại, TKT được tham gia vào các chương trình học tập trong trường hoà nhập. Việc tách rời HS sẽ giảm xuống mức tối thiểu.

- Vai trò của GV không còn gắn với một lớp cố định mà sẽ trợ giúp trong học tập cho tất cả mọi HS của trường để giúp GV tiếp cận với sự thay đổi. GV đang thực hiện chức năng dạy học trong trường chuyên biệt cần được tham gia chương trình bồi dưỡng, đào tạo về giáo dục mầm non, giáo dục tiểu học và giáo dục một chuyên ngành khoa học cụ thể để họ có khả năng đáp ứng vai trò nhiệm vụ mới của mình, đó là hỗ trợ giáo dục hoà nhập cho các trường học.

- Khi chuyển đổi sang dạng hoạt động của Trung tâm Hỗ trợ, GV đang phụ trách lớp chuyên biệt sẽ di chuyển cơ động xuống địa bàn xã và trường học để thực hiện các nhiệm vụ hỗ trợ GV và TKT.

3. Cải thiện môi trường học tập của TKT trong trường hoà nhập

Cải thiện môi trường trong trường hoà nhập để giải quyết những khó khăn đối với việc học tập và tham gia hoạt động của HS. Với những kiến thức và kinh nghiệm giáo dục TKT, các thành viên trong trường chuyên biệt có thể đề xuất các giải pháp để cải thiện môi trường hoà nhập phù hợp và đáp ứng được nhu cầu đặc biệt của TKT. Theo đó, các tác động từ nhóm hỗ trợ đối với trường hoà nhập ở các khía cạnh sau:

- Tạo lập cho các thành viên trong trường học có quan điểm về tôn trọng sự khác biệt, đảm bảo các điều kiện chấp nhận sự đa dạng của HS.

- Xây dựng khả năng trợ giúp trong phạm vi trường học của HS, GV, cha mẹ và cộng đồng đối với các hoạt động học tập, sinh hoạt, vui chơi của TKT.

- Đổi mới cách tiếp cận trong tổ chức dạy học, giáo dục để có phương pháp phù hợp đáp ứng sự đa dạng của HS và đảm bảo sự tham gia tích cực của TKT trong hoạt động.

- Điều chỉnh môi trường, cơ sở vật chất, lớp học phù hợp với sự tham gia và hạn chế rào cản cho sự tham gia tích cực, an toàn của TKT.

- Tư vấn để nhà trường xây dựng chương trình hoạt động, kế hoạch năm học, chú ý tới mục tiêu phát triển giáo dục hoà nhập TKT và giáo dục TKT được đưa vào trong hệ thống đánh giá, thi đua của trường học.

- Hỗ trợ chuyên môn, phát triển đội ngũ GV cốt cán về giáo dục TKT, khuyến khích phương pháp làm việc công tác trong phạm vi trường học và giữa trường học với cộng đồng.

Việc thực hiện giáo dục hoà nhập là cách để đảm bảo TKT có cơ hội được tham gia vào các chương trình giáo dục bình đẳng, có chất lượng. Vai trò của trường hoà nhập là tạo dựng môi trường và thực hiện các chương trình giáo dục không rào cản đối với TKT. Để thực hiện tốt chức năng này, Trung tâm Hỗ trợ Phát triển giáo dục hoà nhập TKT đóng vai trò quan trọng hỗ trợ về chuyên môn cho đội ngũ GV, tư vấn thiết kế hoạt động phát triển chương trình hoạt động và cải thiện môi trường sư phạm cho nhà trường, đồng thời tham gia hỗ trợ trực tiếp về các kĩ năng đặc thù cho TKT. Với sự chuyển đổi của các trường chuyên biệt sang Trung tâm Hỗ trợ Phát triển giáo dục hoà nhập, các nhà trường cần xác định rõ cách thực hiện và phối hợp để đảm bảo tận dụng những điều kiện sẵn có của nhà trường giáo dục chuyên biệt đồng thời mở rộng chức năng hoạt động nhằm đáp ứng vai trò của một Trung tâm Hỗ trợ Phát triển giáo dục hoà nhập.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Dr S.M. Naicker. *Hướng dẫn thực hiện giáo dục hoà nhập*. Department of Education Private Bag X895 Pretoria 0001.
2. UNESCO. *Open File on Inclusive Education-Support Materials for Managers and Administrators*.
3. Trần Đình Thuận, Lê Văn Tạc, Nguyễn Xuân Hải, *Quản lí giáo dục hoà nhập trẻ khuyết tật tiểu học*, NXB Giáo dục, Hà Nội. 2008.

SUMMARY

The article address the transition from special school into provincial support centers for inclusive education. According to the author, the focus for transition are: organizational matters, functional transformation of the special classes, improvement of learning environment for disable students in the inclusive school.